

**Socialdemokraten, 5. Juni 1885:
Det socialdemokratiske
Arbejderpartis
tidligere Grundlovsfester.**

I 1874 blev Socialdemokratiets Grundlovsfest arrangeret paa den Maade som har dannet Forbilledet for alle Partiets senere Udflugter til den slesvigske Sten. Den 5. Juni 1874 var 25-Aardsdagen for Grundlovens Tilblivelse, og de daværende politiske Forhold gav Festen et vist Særpræg. Ministeriet Fønnesbech, som dengang sad ved Styret, forstod ikke at tumle Højrepartiets to Afskygninger, Godsejerpartiet og de Nationalliberale, med den Jernhaand, som sin Eftermand Estrup. De Nationalliberale, som truedes af Socialdemokratiets voksende Magt, vovede ikke at gøre det Rangen stridig i Skoven, og holdt derfor Grundlovsfest i Tivoli, hvor man har større Vanskelighed ved at skælné Ven fra Fjende. Arbejderpartiet, som alligevel ønskede at udfolde sin Styrke overfor Modstanderne, besluttede at drage i Procession gennem Byen, og den 4de Juni indeholdt "Socialdemokraten" følgende Henstilling:

De Arbejdere, som vil deltage i Arbejderpartiets Grundlovsfest ved den slesvigske Sten og deltage i Processionen gennem Byen, bedes give Møde paa St. Annæplads, Fredag Middag Kl. 1. Festtegn for Deltagerne betales med 1 Mark og leveres foruden paa de averterede Steder ogsaa ved den røde Port i Skoven.

I Arbejderpartiets Grundlovsfest deltog alle de 1873-74 oprettede frie Fagforeninger samt den socialdemokratiske Forening "Broderbaandet" der afløste "Internationale". Mursvendelavet med sin Fane sluttede sig ligeledes til Arbejdertoget. De forskellige Foreningers Bestyrelsesmedlemmer fungerede som Ordensmarschaller, og Formændene trak først Nummer paa Samlingspladsen. Kl. 1¼ satte Toget, der talte 3000 Deltagere, sig i Bevægelse og tog Vejen over Kongens Nytorv og ad samme Rute, som har været benyttet ved de følgende Fester. 21 Faner vajede fra Rækkerne og sænkedes under Marschen forbi Frederik den Syvendes Statue, medens Gitteret blev behængt med Krandsé. Under Marschen fra den røde Port sluttede 3 Foreninger med Fane sig til Toget, tilligemed Flere, der ikke havde deltaget i Processionen gennem Byen. Ankomsten til den slesvigske Sten sluttede Toget sig omkring Talerstolen, der var prydet med røde Skjolde, og da Festen tog sin Begyndelse, var Deltagernes Antal vokset til omtrent 10.000 Mænd og Kvinder. Smed Christensen fungerede som Dirigent, og der blev holdt Taler for Grundloven, Socialismen, Arbejderne og Kvinden af Fr. A. Hertz, E.B. Klein, Hørdum og Thorndal. Sangene udførtes af den socialistiske Sangforening. Festen, der var særdeles vellykket, afsluttedes med en munter Dans paa den aabne Græsplæne ved Stenen.

Grundlovstoget i 1875 var ordnet paa samme Maade som det foregaaende Aar og Deltagelsen var meget betydelig. Toget gennem Byen talte 47 Faner, og

paa Festpladsen ved den slesvigske Sten var der samlet ca. 20.000 Mennesker. Partiets Førere, Pio, Brix og Geleff, viste sig her for første Gang efter deres Løsladelse fra Fængslet, hvor de havde udholdt femten Maaneder Varetægtsarrest. Programmet for Festen var sammensat saaledes: Holm bød Velkommen og C.C. Andersen dirigerede. Povl Geleff talte om Grundloven, L. Toucher for Socialismen, Hørdum for Arbejdernes Fordringer, A. Mundberg for Kvinden og C.B. Klein for Centralisationen. Mellem hver Tale blev der afsungen en Sang. Efter at de officielle Taler var sluttede, talte endnu Murer Sørensen fra Aarhus for de Delegerede, som var kommen tilstede i Dagens Anledning og for at hilse paa Førerne. Stemningen under hele Festen var meget begejstret.

Den Indbydelse, som Festkomiteen havde udstedt i 1876, var bleven modtaget af 46 Foreninger, der stillede paa Nørre Boulevard, hvorfra Toget skulle afgaa til Havnegade for pr. Dampskib at lade sig befordre til Skoven. Der samledes efterhaanden en uhyre Menneskemasse og Kl. 12½ satte det store Tog sig i Bevægelse. Skønt Toget passerede gennem Gothersgade, Kongens Nytorv, Størrestræde, Niels Juels Gade og hele Havnegade til Nyhavn, havde dog de sidste næppe forladt Boulevarden, førend de første stod ved Indskibningsbroen. 61 Faner, næsten alle blodrøde, vajede i Toget, deriblandt for første Gang "Den frie kvindelige Forening"s smukke Fane, baaret af en Borgerinde og modtaget overalt med livlige Hurraraab. I Spidsen gik Sangforeningerne med to Faner, og derefter kom den gamle internationale Fane, som nu atter havde faaet Tilladelse til at vaje frit fra Arbejderpartiets Rækker. Først Kl. 4½ var de sidste i Toget ankomne til den røde Port, og her forøgedes Rækkerne med "Litografisk Forbund", hvis nye røde Standard samme Dag var indviet i Skoven, samt Foreningen for Ordrup, hvis Fane ligeledes var indviet samme Dag.

På Festpladsen talte Mundberg om Grundloven, Louis Pio for Arbejderne, Hørdum for Kvinden og Povl Geleff for det internationale Princip. Lamp fungerede som Dirigent, og mellem hver Tale blev der afsungen en Sang. Ved Stenen var der samlet en overordenlig talrig Forsamling, og den Styrke, som Arbejderpartiet paa denne Dag havde stillet paa Benene, var ubestridelig større end ved nogen af de tidligere afholdte Grundlovsfester her i Landet. Vejret, som hele Dagen havde været meget smilende, slog imidlertid om, Da Festen var sin Afslutning nær, og i et øsende Regnvejr opløstes den store Forsamling. Den udmærkede Stemning, som havde hersket under hele Festen, led dog ikke noget Afbræk herved.

I 1877 afholdt de frie Fagforeninger Grundlovsfest i Forbindelse med Grundlovsværneforeningen af 1877, der var oprettet her i København i Lighed med det øvrige Land efter Estrups Provisorium af 1877. De to Føreres Bortrejse og andre tilstødende Omstændigheder bevirkede, at Tilslutningen til Festen saavel dette som de nærmest paafølgende Aar, ikke var saa stor som tidligere. Toget talte dog under sin Opmarch fra Nørreboulevard til Havnegade ca. 4000 Deltagere, og i Skoven forøgedes Tallet betydeligt.

Toget samledes ved "Røde Port" Kl. 4 og afgik umiddelbart herpaa til Festpladsen ved den slesvigske Sten, hvor Taler blev holdt i følgende Orden: For Grundloven af Grundlovsværneforeningens Formand A. Hansen, for Socialismen af A. Mundberg, for det arbejdende Folk af Hørdum samt for Kvinden af Fr. A. Hertz.

Den 5. Juni 1878 udstedte den nystiftede Forening "Socialdemokratisk Forbund" følgende Opfordring til Københavns Arbejdere:

"Folkemøde paa Nørrefælled

I Dag, den 5te Juni 1878, 29 Aarsdagen for Udstedelsen af Danmarks Riges Grundlov afholdes et større Folkemøde paa Nørrefælled, hvortil Bestyrelsen for "Socialdemokratisk Forbund" indbyder enhver Frihedsven, der under de forhaandenværende Forhold har bevaret sin Kærlighed til Frihed og Ret uformindsket. Der vil blive indledet en Diskussion af Bestyrelsesmedlem C. Hørdum over Emnet "Socialdemokratiets Stilling til Grundloven og Grundlovskampene".

Mødet tager sin Begyndelse Kl 4½ Eftermiddag.

Bestyrelsen for Socialdemokratisk Forbund"

Folkemødet var besøgt af ca. 12.000 Mennesker. C.C. Andersen dirigerede, og som Talere optraadte Hørdum, der indledede Diskussionen, d'Hrr. N. Jensen, Tøpperwien, Kristensen, N Johansen, Zimmermann og A.C. Meyer. Der blev afsunget 2 Sange under Mødet og vedtaget en Resolution saalydende:

"Idet Forsamlingen udtaler sin dybeste Misbilligelse af den Maade, hvorpaa Folkets Repræsentanter i Rigsdagen har værnet om de for det danske Folk i Grundloven hjemlede Rettigheder, saa vedtager den, at den af al Kraft vil virke for, at det socialdemokratiske Parti bliver fyldigt repræsenteret i Rigsdagen, da den anser dette Parti for det eneste, som er i Stand til at yde en betryggende Garanti for Folkefrihedens Bevarelse og videre Udvikling i Danmark".

I Foraaret 1879 blev Arbejdernes Forenings- og Forsamlingsbygning i Rømersgade indviet, og man besluttede sig derfor til at afholde et almindeligt Arbejdermøde i Festsalen paa 30-Aarsdagen for Grundlovens Udstedelse. Festen fik som Følge deraf ikke noget anseligt ydre Præg, men den Skare af Socialdemokrater, som samledes i Partiets eget Hus, beviste ved deres aldrig svigtende Tillid og dystre Alvor, at Socialismen havde fæstet saa dybt Rod i Arbejdernes Hjærter, at den aldrig vilde kunne lade sig tilintetgøre. Ved Mødet bød Tømrer L. Andersen Velkommen og C.C. Andersen dirigerede. Der blev holdt Taler af A. Mundberg, Bjørnstrup og L. Andersen, hvorefter Adam Petersen sluttede med nogle Ord om Byggesagen.

Med Aaret 1880 genoptog Arbejderpartiet atter sin gamle Tradition ved at indbyde til Grundlovsfest ved den slesvigske Sten. Toget drog dog ikke denne Gang gennem Byens Gader, men samledes ved "Røde Port" Kl. 4½, hvorfra det saa i et Antal af 3000 Deltagere og med nogle og tyve Faner begav sig til Talerstolen ved den slesvigske Sten. C.C. Andersen dirigerede og der holdtes

Tale afd'Hrr. Mundberg, Hørdum og Fr. A. Hertz, henholdsvis for Friheden, Socialismen og det internationale Princip.

Efter 1880 er Partiets Fester paa Grundlovsdagen atter tagen til med Hensyn til Antal; den gode Disciplin og Tilliden var atter vendt tilbage, hvilket allerede viste sig ved Festen i 1881, der indtraf paa 2den Pinsedag og havde samlet 10.000 Arbejdere med 20 Faner omkring Talerstolen ved den slesvigske Sten. Her bød Hørdum velkommen og Adam Petersen dirigerede. Knudsen talte for "Grundloven og Friheden", C.C. Andersen for "Arbejderne og Socialismen" og Fr. A. Hertz for "Fædrelandet og det internationale Princip".

Socialdemokratiet var dette Aar det eneste Parti i København, som mindedes Grundlovens Tilblivelse; Danmarks Frihedsdag lodes aldeles ude af Betragtning fra det Offentliges Side.

Arbejderpartiets Fest paa Grundlovsdagen 1882 var særdeles vellykket og bidrog i høj Grad til at styrke Partiets indre Sammenhold. I Festen deltog 30 Fag- og Arbejderforeninger med deres Faner og foruden "Socialdemokratisk Forbund" medførte Savværksarbejdernes Fagforening sit eget Musikkorps. Kl. 1 satte Toget sig i Bevægelse fra St. Annæplads og drog ad Toldbodgade over Nyhavns Bro, Kristiansborg Slotsplads og videre over Stormbroen til Jærnbanestationen. Da Toget var opstillet ved den slesvigske Sten talte det 6000 Mennesker, og der blev nu holdt Taler, denne Gang af de Herrer C.C. Andersen, Hørdum og P. Knudsen. Som Dirigent fungerede Adam Petersen. Den kraftige Tilslutning, som blev Partiet til Del ved denne Fest beviste tydeligere end alt Andet, at Trængselens Dage var forbi, og at Arbejderne følte sig deres Opgave bevidst.

1883. Som et glædeligt Vidnesbyrd om det socialdemokratiske Arbejderpartis rivende Fremskridt kan det anføres, at en stor Del ældre Svende- og Lavsforeninger, som tidligere havde stillet sig absolut uvenligt overfor Socialismen, deltog i Partiets Grundlovsfest det nævnte Aar. Saaledes deltog Typograferne for første Gang tilligemed deres Fane i Arbejdernes Fest, hvilket blev vedtaget i Foreningen med overvejende Majoritet. I 1976 var et Forslag i denne Retning bleven forkastet med temmelig stor Majoritet, og Omslaget i Stemningen var saaledes øjensynlig.

I Festen 1883 deltog 46 Foreninger med deres Faner og flere Musikkorps, og i et Antal af ca. 10.000 Deltagere drog Toget fra St. Annæplads til Jærnbanen. Ved den slesvigske Sten tør Togets numeriske Styrke uden Overdrivelse anslaaes til hen ved 20.000 Mennesker, idet flere Deltagere og Foreninger sluttede sig til det i skoven. Almindelig Opmærksomhed vakte dette Aar den prægtigt smykkede Talerstol, over hvilken Lasalles Billede prangede, omgivet af smaa røde Vimpler og underskrevet med ordene: Frihed, Lighed og Broderskab. Talerstolens Sider bar forskellige Haandværks Emblemer og Vaabenskjolde med symbolske Redskaber. Mødet aabnedes af Knudsen, og C.C. Andersen dirigerede. De forskellige Taler holdtes af P. Holm, J.J. Larsen og V.T. Holst.

Af alle Arbejderpartiets Fester har imidlertid den i 1884 afholdte ubestridelig hidtil været den mest imponerende i alle Henseender. Allerede Kl. 12½ begyndte de forskellige Foreninger at trække op med Musik fra deres respektive Samlingspladser, og henimod den Tid, da Toget skulde afmarschere var Nørre-Boulevard et eneste bølgende Menneskehav. Kl. 2 satte det mægtige tog, som bestod af 96 Arbejderforeninger med et tilsvarende Antal Faner og 21 Musikkorps sig i Bevægelse, og Tallet paa Deltagerne, som drog gennem Byen, ansloges til ca. 16.000. Arbejderstandens Magtudfoldelse imponerede selv Højrebladene. Som bekendt afholdt saa vel de Liberale, som Højre Grundlovsfest samme Aar, men Socialdemokratiet godtgjorde denne Gang, at det for Fremtiden holdt Københavns Nøgler i sin Haand, hvilket 20 Dage efter blev saa slaaende godtgjort ved Folketingsvalgene.

Ved den slesvigske Sten var Deltagernes Antal bleven forøget med mange Tusender, som formedelst Besværet med at blive befordret ad Jernbanen, havde valgt andre Befordringsmidler. Den uhyre Menneskemængde, som var samlet på Festpladsen ved den slesvigske Sten, talte hen imod 30.000 Deltagere, og den mest enthousiastiske Stemning var den ledende Tanke blandt disse Masser. Som Dirigent fungerede P. Holm og der holdtes Taler af d'Hrr. Hørdum, Hurop og C.C. Andersen henholdsvis om følgende Emner: "Grundloven og Friheden", "For Arbejdernes Kamp paa det faglige Omraade" og "For Socialismen".

I Festen deltog flere strejkende Fag, som havde gratis Befordring med Banen. Den hele Fest var i enhver Henseende vellykket og vidnede om Fremgang o Sejre for Partiet. Med hensyn til Togets størrelse, fremgik det ved en Gennemsnitsberegning af samtlige ikke-socialdemokratiske Blades Talopgivelser, at Socialdemokraterne havde stillet en større Styrke paa Benene end baade de Liberale og Estrupperne tilsammen.

Men vi bliver ikke staaende derved. 1885 skal godtgøre, at Arbejderpartiet ved sin Størrelse og Disciplin er naaet endnu længer forbi Modstanderne. Vi faar lade Kendsgerningerne i Dag tale for os.

(Afskrift)